

ΚΑΛΗ ΘΕΛΗΣΗ ΚΑΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ (του Γιάννη Ζήση)

✘ Τα μεγάλα ρεύματα της πολιτείας της ανθρωπότητας στον πλανήτη έχουν φτάσει σε ένα οριακά καθοριστικό και κρίσιμο στάδιο τελικής απόφασης και έκβασης. Είναι χρήσιμο, λοιπόν, να επισκοπήσουμε συνοπτικά το παρελθόν και το παρόν.

Αυτή η επισκόπηση θα μας προσφέρει την ενάργεια και τη διαυγή εποπτεία των δυνάμεων που μας ωθούν στο μέλλον. Θα ήταν σκόπιμο και επίκαιρο να προτάξουμε έναν συνοπτικό χάρτη των επιλογών της καλής θέλησης, του λογικού και δίκαιου ήθους και της βιωσιμότητας.

Προβλήματα βιωσιμότητας

Ποια είναι τα κύρια σημεία προβλήματος βιωσιμότητας του πολιτισμού απέναντι στα οποία οι λίγες επόμενες δεκαετίες είναι απόλυτα κρίσιμες;

Σήμερα, ο πληθυσμός της ανθρωπότητας είναι σχεδόν τετραπλάσιος από ότι στην αρχή του 20ού αιώνα και δεκάδες φορές μεγαλύτερος από την εποχή του Χριστού. Το ανθρώπινο πληθυσμιακό μέγεθος είναι ένα ποσοτικό μέγεθος που πολλαπλασιάζεται από την ποιοτική καταστροφική επίδραση των πρακτικών του πολιτισμού μας απέναντι στο οικοσύστημα. Η ποιοτική διάσταση της ανθρώπινης παρουσίας συνδέεται με τις νέες τεχνολογίες με υψηλό περιβαλλοντικό ρίσκο, με τις νέες καταναλωτικές συνήθειες και τα έθιμα βαρβαρότητας –που μπορεί να τα βαφτίσουμε «θρησκευτικές παραδόσεις»– και τις μη βιώσιμες πρακτικές οικονομικής ανάπτυξης. Όλα αυτά έχουν εκτοξεύσει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα σε σχέση με το παρελθόν.

Οι πόλεμοι τελικά δεν μας «βάφτισαν» ως ώριμους για την ειρήνη. Η φτώχεια δεν μειώνεται, παρά την «ανάπτυξη» του ΑΕΠ. Η «ευημερία» του ΑΕΠ δεν συνοδεύεται από ανθρωπιστική αλληλεγγύη. Η οικονομία της διαφθοράς και της αθέμιτης

διαπλοκής[1] διευρύνει την εμπορευσιμότητα των συνειδήσεων, του αγαθού της υγείας, της ζωής και της ελευθερίας των συμπολιτών μας. Η εξαθλίωση, η διαφθορά και η ευημερία δεν έχουν ηθικές διαφορές και μπορούν, κάλλιστα, να συνυπάρχουν σε μια βελούδινη και δύσοσμη συνύπαρξη.

Ενώ η επιστήμη και η τεχνολογία σημειώνουν εκπληκτικές προόδους, η ανθρώπινη προσωπικότητα κυριαρχείται από την ιδιοτελή ανταγωνιστικότητα, τον σκοταδισμό, την αποτυχία της μόρφωσης σε βαθύτερες και ουσιώδεις προσεγγίσεις. Ενώ η δύναμη της τεχνολογίας αυξάνει τρομακτικά, ο σημερινός άνθρωπος που τη χειρίζεται παραμένει συνειδησιακά στάσιμος. Εξακολουθεί να κυριαρχείται από την αρχέγονη συνήθεια του πάθους, σχηματίζει μαζικές κοινωνίες που πυροδοτούν τις δεισιδαιμονίες και τους πλειοψηφικούς ή μειοψηφικούς ολοκληρωτισμούς.[2]

Τα πάθη του ρατσισμού και του αυταρχισμού μας συνοδεύουν με ποικίλες μεταμορφώσεις.

Έχουμε δυο συγκρουόμενες παγκοσμιοποιήσεις:

α. την παγκοσμιότητα της δημοκρατίας, της ειρήνης και της προόδου·

β. την παγκοσμιότητα της διαφθοράς, της βίας και του αναχρονιστικού ολοκληρωτισμού

Και οι δυο κατευθύνσεις αναπτύσσονται. Οι πολίτες κινδυνεύουν από την απουσία ή έλλειψη ωριμότητας. Η πλειοψηφία των πολιτών είτε διαχέεται σε μια άρρωστη μανία ποταπότητας και ψυχαγωγικής ιδιώτευσης, είτε υποβιβάζεται σε κοινό λατρείας διαφόρων μορφών ολοκληρωτισμού, είτε συμπεριφέρεται ως ένα είδος διεφθαρμένης «συντεχνίας».

Η ανεκπλήρωτη προσδοκία

Δυστυχώς, οι τέσσερις ελευθερίες που πρέπει να απολαμβάνει κάθε άνθρωπος –που διακήρυξε ο Φραγκλίνος Ρούσβελτ τον Ιανουάριο του 1941– εξακολουθούν να αποτελούν έναν στόχο προς

επίτευξη.

Η ελευθερία σκέψης, έκφρασης και λόγου –και δη στην εποχή των ΜΜΕ– ποιοτικά περιθωριοποιείται από έναν νέο ολοκληρωτισμό.

Η ελευθερία από τη φτώχεια δεν καλλιεργείται και δεν κατοχυρώνεται ως δικαίωμα για όλους. Αντ' αυτού, έχουμε «φτώχεια εν μέσω αναπτύξεως». Αυτό σημαίνει ότι το κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο είναι κοινωνικά άδικο και παράγει το περιττό και το μάταιο.

Η ελευθερία από τον φόβο δεν είναι παρούσα. Ο φόβος εξακολουθεί να αποτελεί όργανο ελέγχου από ισχυρούς παράγοντες όπως είναι:

- i. η συντεχνιακή μαφιόζικη διαπλοκή
- ii. η επιβολή κοινωνικής και πολιτιστικής ομοιομορφίας
- iii. η καταστροφική δύναμη των όπλων
- iv. η εξαγορά των συνειδήσεων.

Αφήνουμε την προσωπική και άμεση εσωτερική εμπλοκή με τον φόβο που αγγίζει τυραννικές διαστάσεις και διαιωνίζει την ανωριμότητα μπροστά στον εαυτό μας, τον κόσμο και τα προβλήματα. [3]

Η ελευθερία πίστης και λατρείας απέχει από το να είναι ένα παγκόσμιο αγαθό. Είναι φαλκιδευμένη από μια παιδεία σκοταδισμού, από την εσωτερική προκατάληψη και από την ανθρωπολογική ανωριμότητα.

Οι διαψεύσεις σε ατομικό και διεθνές επίπεδο κάνουν φανερό ότι ο Διαφωτισμός δεν έχει ολοκληρώσει το έργο του και χρειάζεται περισσότερο παρά ποτέ. Ο στόχος του Διαφωτισμού, στην πιο διαυγή έκφρασή του, απεικονίστηκε από τον Εμμανουήλ Καντ στην παρακάτω φράση:

«Διαφωτισμός είναι η ανάδυση του ανθρώπου μέσα από την

ανωριμότητα για την οποία υπεύθυνος είναι ο ίδιος. Ανωριμότητα είναι η ανικανότητα να χρησιμοποιήσεις το νου σου χωρίς τη βοήθεια κάποιου άλλου».

Η σημερινή εκπαίδευση της «ειδικευμένης άγνοιας» είναι μακριά από τον στόχο της ωριμότητας του ανθρώπου. Αυτός ο στόχος, όμως, αποτελεί θέμα βιωσιμότητας του πολιτισμού.

Αναφορές:

[1] Ιωάννα Μουτσοπούλου, [ΚΑΘΑΡΣΗ & ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ: ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ;](#), solon.org.gr

[2] Καρλ Γιούνγκ, [ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ](#), solon.org.gr

[3] Γιάννης Ζήσης, [“ΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΗΡΩΔΗ”](#), solon.org.gr

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας

Ημερομηνία ανάρτησης: 22 Φεβρουαρίου 2012

Φωτογραφία: [pixabay.com](#)

([solon.org.gr](#))